

препятствование деятельности субъекта избирательного процесса, воспрепятствование деятельности субъекта процесса референдума, вмешательство в деятельность избирательной комиссии, вмешательство в деятельность комиссии по референдуму.

Kostrickij V. Criminal liability for offences under article 157 of the criminal code of Ukraine

The aim of this article is to clarify the peculiarities of criminal-law protection of the rights of subjects of election process and referendum process from unlawful interference or obstruction. The relevance of the topic due to the fact that the legislation on elections and referendums is constantly changing, besides there are always new ways to illegally influence the election process, including by preventing its subjects. The analysis of article 157 of the criminal code of Ukraine revealed a number of provisions that need improvement. So, it is advisable to unify the approaches to the criminalization of socially dangerous acts that may take place during the elections and referendum. For example, part 1 of article 157 of the criminal code of Ukraine kriminalisiert evasion of a member of the electoral Commission in the Commission without good reason, but does not provide for criminal liability for similar offences of a member of the referendum Commission. Is incomplete list of ways of preventing the subjects of election process and referendum process. Certain provisions of this rule will require the drafting of specifications and coordination with norms of the legislation on elections and referendum.

Key words: elections, referendum, criminal responsibility, hindering the exercise of electoral rights, the obstruction of the referendum, obstruction of the activities of subject of electoral process, obstruction of the activities of the subject for the referendum process, interference with activities of election commissions, interference in the work of the Commission on the referendum.

УДК 347.963 (477)

А.В. Ланкін

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ФОРМ ЗАКІНЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ І РОЛЬ ПРОКУРОРА В ЇХ ЗАСТОСУВАННІ

У статті досліджено питання диференціації форм закінчення досудового розслідування й участі прокурора в їх застосуванні. Розглянуто проблеми діяльності прокурора на етапі закінчення досудового розслідування, визначено його загальну роль при прийнятті відповідних рішень. Розкрито співвідношення різних форм закінчення досудового розслідування з точки зору реалізації функцій прокуратури у кримінальному провадженні. Висвітлено організаційні та процесуальні аспекти розмежування різноманітних форм закінчення досудового розслідування. Сформульовано критерії, якими має керуватися прокурор при обранні певної форми закінчення досудового розслідування.

Ключові слова: прокурор, кримінальне провадження, форми закінчення досудового розслідування, закриття кримінального провадження, звільнення від кримінальної відповідальності.

Постановка проблеми. Одним з найбільш відповідальних питань участі прокурора у кримінальному провадженні є прийняття рішення стосовно закінчення досудового розслідування. З огляду на різноманітність форм закінчення досудового розслідування, передбачених КПК України, а також численні проблеми, які виникають у зв'язку з їх застосуванням в теорії та на практиці, зазначені питання набувають актуальності й потребують належного наукового дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розглядувані питання були предметом наукових досліджень як фахівців у галузі теорії прокурорської діяльності, так і вчених-процесуалістів, зокрема П.М. Каркача, Н.В. Марчук, А.М. Миронова, О.О. Торбаса, В.М. Юришина та ін. Однак не всі аспекти зазначеної проблематики отримали достатню увагу з боку дослідників, зокрема, не було сформульовано єдиного підходу до ролі прокурора на етапі закінчення досудового розслідування, характеру і завдань його діяльності.

Формування цілей. Метою цієї статті є теоретичне дослідження проблем діяльності прокурора на етапі закінчення досудового розслідування, визначення його загальної ролі при прийнятті відповідних рішень, співвідношення різних форм закінчення досудового розслідування з точки зору реалізації функцій прокуратури у кримінальному провадженні.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи закордонний досвід, можна дійти висновку, що загалом виділяються дві форми закінчення досудового розслідування: передання справи до суду з обвинувальним актом і закриття справи. Приміром, у США стадія попереднього розслідування закінчується складанням обвинувального акта або її закриттям у зв'язку з відмовою прокурора від продовження кримінального переслідування [1, с. 720]. У Німеччині досудове розслідування, залежно від достатності зібраних доказів, може закінчитися шляхом порушення публічного обвинувачення з направленням справи до суду або закриттям справи [2, с. 40].

Форми закінчення досудового розслідування за законодавством України визначаються ч. 2 ст. 283 КПК України, згідно з якою прокурор зобов'язаний у найкоротший строк після повідомлення особі про підозру здійснити одну з таких дій: 1) закрити кримінальне провадження; 2) звернутися до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності; 3) звернутися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру.

На підставі цього дослідники виділяють такі три форми закінчення досудового розслідування: (1) закриття кримінального провадження; (2) звернення прокурора до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності; (3) звернення прокурора до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів

медичного або виховного характеру [3, с. 140]. Більш поглиблений аналіз законодавства показує, що таких форм налічується більше ніж три. Причому, п. 3 ч. 2 ст. 283 КПК України включає одночасно три відносно самостійні форми закінчення досудового розслідування, якими виступають: (1) звернення до суду з обвинувальним актом; (2) звернення до суду з клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру; (3) звернення до суду з клопотанням про застосування примусових заходів виховного характеру.

Звернення до суду з клопотанням про застосування примусових заходів виховного характеру можливе щодо двох категорій неповнолітніх: 1) осіб, які вчинили суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною КК України до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність; 2) осіб, які вчинили злочин у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність, проте до досягнення 18 р. При цьому згідно зі ст. 97 КК України, неповнолітнього, який уперше вчинив злочин невеликої тяжкості або необережний злочин середньої тяжкості, може бути звільнено від кримінальної відповідальності, якщо його виправлення можливе без застосування покарання, тобто КК України передбачає щодо них саме звільнення від кримінальної відповідальності. Таким чином, між положеннями КПК України і КК України стосовно застосування примусових заходів виховного характеру щодо цієї категорії осіб наявна колізія. Пропонуючи варіант її вирішення, О. О. Торбас зауважує, що при направленні провадження до суду для вирішення питання про застосування примусових заходів виховного характеру перед суддею не постає питання щодо необхідності звільнення особи від кримінальної відповідальності. Тому існує необхідність ст. 97 КК викласти в іншій редакції та виключити положення про звільнення неповнолітнього від відповідальності [4, с. 327]. Однак з таким варіантом не можна погодитися, адже первинними відносно процесуального права є положення матеріального права, тож законодавець не випадково розмежує відповідні категорії неповнолітніх при застосуванні до них примусових заходів виховного характеру. Оскільки застосування таких заходів стосовно осіб, які вчинили злочин у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність, проте до досягнення 18 р., має сутнісні ознаки звільнення особи від кримінальної відповідальності, цей варіант закінчення досудового розслідування можна виділити як самостійний різновид, що займає граничне становище в межах таких його форм, як звернення до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності, і з клопотанням про застосування до особи примусових заходів виховного характеру.

Різний процесуальний порядок закінчення досудового розслідування передбачено також щодо звернення прокурора до суду з обвинувальним актом. Аналіз законодавства дозволяє виокремити загальний порядок звернення прокурора до суду з обвинувальним актом за результатами закінченого досудового розслідування, та спрощений порядок, який стосується, зокрема, звернення прокурора до суду з обвинувальним актом з угодою. Згідно з ч. 1 ст. 474 КПК України, якщо угоди досягнуто під час досудового розслідування, обвинувальний акт з підписаною сторонами угодою невідкладно надсилається до суду. Г. Є. Тюрін обгрунтовано вказує, що такий процесуальний порядок є спрощеним по відношенню до загального порядку кримінального провадження, і слугує досягненню процесуальної економії, яка полягає в найбільш повному та швидкому досягненні завдань кримінального провадження з мінімальним використанням необхідних для цього ресурсів [5, с. 236]. Зважаючи на ці особливості, у науковій юридичній літературі висловлюється думка, що звернення прокурора до суду з обвинувальним актом з угодою можна вважати одним з різновидів закінчення прокурором досудового розслідування у формі звернення до суду з обвинувальним актом, який має значну специфіку, зумовлену особливостями кримінального провадження на підставі угод [6]. З цієї точкою зору слід погодитися, і виокремити звернення до суду з обвинувальним актом з угодою в межах відповідної форми закінчення досудового розслідування.

Також проблеми існують у визначенні такої форми закінчення досудового розслідування як закриття кримінального провадження, яке відповідно до ст. 284 КПК України, можливе як в цілому, так і щодо особи. Так, відповідно до ч. 5 ст. 284 КПК України, рішення прокурора про закриття кримінального провадження щодо підозрюваного не є перешкодою для продовження досудового розслідування щодо відповідного кримінального правопорушення. Однак продовження у цьому випадку досудового розслідування не дозволяє вести мову про його закінчення. Таким чином, наявна колізія, яка має бути вирішена таким чином, що закриття кримінального провадження щодо підозрюваного, коли досудове розслідування після цього продовжується, не є формою закінчення досудового розслідування. Для уникнення термінологічної плутанини пропонуємо вважати, що такі випадки взагалі не повинні охоплюватися терміном «закриття кримінального провадження». Натомість у КПК доцільно закріпити можливість скасування підозри, яка означає припинення обвинувальної діяльності щодо підозрюваного, проте не позначається на подальшому ході досудового розслідування. При цьому закриття кримінального провадження означає повне й безумовне припинення як обвинувальної діяльності стосовно конкретної особи, так і процесуальної діяльності в цілому.

Певні колізії існують і в законодавчій конструкції інституту звільнення особи від кримінальної відповідальності. Так, виходячи з п. 2 ч. 2 ст. 283 КПК України, звернення прокурора до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності розглядається як форма закінчення досудового розслідування. Водночас п. 1 ч. 2 ст. 284 КПК України передбачає, що кримінальне провадження закривається судом у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності, тобто звільнення особи від кримінальної відповідальності визначається як одна з підстав закриття кримінального провадження. Таким чином, як вказує В. М. Кобернюк, реалізація цього інституту виступає як формою закінчення досудового розслідування, так і кримінального провадження в цілому, у чому вбачається відсутність єдиного чіткого підходу законодавця до визначення процесуальної природи інституту звільнення від кримінальної відповідальності [7, с. 16-17]. Фактично, звільнення особи від кримінальної відповідальності є особливим різновидом закриття кримінального провадження, специфіка якого полягає в тому, що відповідне рішення приймає не прокурор на досудовому розслідуванні, а суд у підготовчому провадженні. З огляду на це, існування звернення прокурора до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності як самостійної форми закінчення досудового розслідування може бути поставлене під сумнів.

Загалом, аналізуючи можливі варіанти закінчення досудового розслідування, можна дійти висновку, що вони можуть бути поділені на загальні й особливі. Так, загальними, тобто такими, які настають за звичайного розвитку кримінального провадження, є звернення прокурора до суду з обвинувальним актом або закриття кримінального провадження. Особливий характер, який виявляється в наявності спеціальних підстав для прийняття відповідного рішення, а також у спеціальному порядку його прийняття й оформлення, мають звернення прокурора до суду з обвинувальним актом з угодою, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності, клопотаннями про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. Їх можна поділити на ті, що мають спрощений порядок (звернення прокурора до суду з обвинувальним актом з угодою, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності), та ті, що такого порядку не передбачають (звернення прокурора до суду з клопотаннями про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру).

Крім того, форми закінчення досудового розслідування можна поділити на ті, що передбачають продовження кримінального провадження в судових стадіях (звернення прокурора до суду з обвинувальним актом, клопотаннями про застосування примусових заходів медичного або вихо-

вного характеру, клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності), а також ті, що передбачають остаточне припинення кримінального провадження на стадії досудового розслідування (закриття кримінального провадження).

Оцінюючи роль прокурора в застосуванні цих форм, необхідно виходити з того, що прокурор має виключні повноваження щодо прийняття рішення про закінчення досудового розслідування в кожній з передбачених ч. 2 ст. 283 КПК України форм. Це впливає зі здійснення прокурором обвинувальної діяльності щодо підозрюваного (кримінального переслідування), у межах якого виключно прокурор може приймати рішення про початок, продовження або припинення кримінального переслідування [8, с. 53]. Це є одним з міжнародних стандартів прокурорської діяльності, зокрема згідно з п. 2 Рекомендації № R (2000) 19 Комітету Міністрів держав-членів Ради Європи про роль державного обвинувачення в системі кримінального правосуддя від 6 жовтня 2000 року, в усіх системах прокурори вирішують питання про порушення або продовження кримінального переслідування [9]. Отже, саме прокурор має виключне право розпоряджатися долею кримінального переслідування на стадії досудового розслідування, чим і зумовлюється покладення на нього повноваження приймати рішення про закінчення досудового розслідування в одній з передбачених законом форм.

Вияток з цього правила становить ситуація закриття кримінального провадження слідчим. Згідно з абз. 2 ч. 4 ст. 284 КПК України, слідчий приймає постанову про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених пп. 1, 2, 4 ч. 1 ст. 284 КПК України, якщо в цьому кримінальному провадженні жодній особі не повідомлялося про підозру. Можна вважати, що надання слідчому певних повноважень у цій сфері зумовлюється вимогами доцільності, оскільки за сучасних кадрових й організаційних можливостей прокурори неспроможні самостійно закрити сотні тисяч кримінальних проваджень. Крім того, у використанні наданого їм повноваження закрити кримінальне провадження слідчі жодним чином не конкурують з прокурором, який наділений як універсальним повноваженням закрити кримінальне провадження з будь-якої підстави незалежно від наявності в ньому підозрюваного, так і виключним повноваженням закрити кримінальне провадження щодо підозрюваного, а також повноваженням здійснювати нагляд за рішенням слідчого про закриття кримінального провадження шляхом перевірки відповідної постанови. Таким чином, слідчий є факультативним суб'єктом прийняття рішення про закриття кримінального провадження, а його повноваження з цього питання мають допоміжний відносно прокурора характер, і обґрунтовані піклуванням про зменшення процесуального навантаження на прокурора.

Необхідно враховувати, що обрання прокурором тієї чи іншої форми закінчення досудового розслідування корелює з необхідністю дотримання визначених законом строків досудового розслідування. У кожному випадку, коли передбачені законом строки досудового розслідування спливають, прокурор зобов'язаний вирішити альтернативне питання щодо можливості закінчення досудового розслідування в одній з передбачених законом форм, а в разі неможливості – продовження строків досудового розслідування чи зупинення досудового розслідування. Найбільш тісно цей взаємозв'язок виявляється щодо закриття кримінальних проваджень: якщо у встановлені законом строки досудового розслідування зібрати достатні докази винуватості особи не вдалося, і можливості для цього вичерпані, то подальше продовження строків досудового розслідування видається безперспективним, тож кримінальне провадження підлягає закриттю.

Законодавець орієнтує прокурора на якомога швидше прийняття рішення про закінчення досудового розслідування. Це правило є гарантією забезпечення прав підозрюваного у кримінальному провадженні. На цей зв'язок прямо вказує ч. 5 ст. 28 КПК України, відповідно до якої кожен має право, щоб обвинувачення щодо нього в найкоротший строк або стало предметом судового розгляду, або щоб відповідне кримінальне провадження щодо нього було закрите. Це є складовою засади розумних строків. Стосовно закінчення досудового розслідування це правило дублюється в ч. 1 ст. 283 КПК України, згідно з якою особа має право на розгляд обвинувачення проти неї в суді в найкоротший строк або на його припинення шляхом закриття провадження. Також це підкреслюється в ч. 2 ст. 283 КПК України, яка зобов'язує прокурора здійснити одну з дій, спрямованих на закінчення досудового розслідування у найкоротший строк після повідомлення особі про підозру.

Це означає, що прокурор зобов'язаний: (1) ужити всіх необхідних заходів до якомога більш швидкого закінчення досудового розслідування; (2) приймати рішення, які ведуть до його затягування (зокрема продовження строків досудового розслідування, зупинення досудового розслідування) лише у виключних випадках, коли у встановлений строк закінчити досудове розслідування неможливо, а підстави для закриття кримінального провадження відсутні; (3) з передбачених законом форм закінчення досудового розслідування обирати ті, які сприяють швидкості досудового розслідування і процесуальній економії; (4) у разі конкуренції форм закінчення досудового розслідування обирати ту, яка є більш сприятливою для учасників кримінального провадження: підозрюваного, потерпілого.

Скажімо, для прискорення досудового розслідування прокурор має використовувати весь арсенал наявних у нього повноважень по процесуальному керівництву досудовим розслідуванням, а також уживати заходів

до створення умов для застосування альтернативних форм закінчення досудового розслідування: ініціювати укладення з підозрюваним угоди про визнання винуватості; роз'яснювати підозрюваному й потерпілому їх право на примирення та не чинити перешкод в укладенні ними угоди про примирення; роз'яснювати особі, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення та щодо якої передбачена можливість звільнення від кримінальної відповідальності в разі здійснення передбачених законом України про кримінальну відповідальність дій, право на таке звільнення.

Очевидно, що рішення про закінчення досудового розслідування в тій чи іншій формі приймається прокурором не довільно, а виходячи з фактичної наявності передбачених для цього підстав. Однак у тих випадках, коли ці підстави є дискреційними, і передбачають більш широке застосування розсуду прокурора, він повинен керуватися саме зазначеними критеріями. Приміром, за відповідних умов у прокурора виникає дискреційне право укласти угоду про визнання винуватості з підозрюваним. Це означатиме більш швидке закінчення досудового розслідування і направлення кримінального провадження до суду, порівняно з проведенням досудового розслідування в повному обсязі, однак з іншого боку призведе до зменшення обсягу кримінальної відповідальності для винного. У цьому випадку прокурор має виходити з потреб процесуальної економії, співставляючи які з можливими ризиками від укладення угоди, він приймає рішення про закінчення досудового розслідування у формі направлення до суду обвинувального акта разом з угодою. Натомість у ситуації, коли, приміром, існує можливість укласти угоду про визнання винуватості, але одночасно наявні підстави для звільнення особи від кримінальної відповідальності (приміром, у зв'язку з дійовим каюттям), прокурор має обрати ту форму закінчення досудового розслідування, яка є більш сприятливою для підозрюваного, і направити до суду не обвинувальний акт, а клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Статистичні дані показують, що в 2015 р. було закрито 532 227 кримінальних проваджень, направлено до суду з обвинувальними актами 163 795 кримінальних проваджень, з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності – 2852 кримінальних проваджень, з клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру – 946 кримінальних проваджень, з клопотанням про застосування примусових заходів виховного характеру – 376 кримінальних проваджень [10]. Аналізуючи ці дані, можна зробити висновок, що різні форми закінчення досудового розслідування застосовуються вкрай нерівномірно. Абсолютно більшість кримінальних проваджень закривається; утричі менше їх надсилається до суду з обвинувальними актами; порівняно незначний відсоток направляється прокурором до суду з клопотаннями про звіль-

нення особи від кримінальної відповідальності, і зовсім незначна частка кримінальних проваджень – з клопотаннями про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру.

При цьому можна дійти висновку, що така форма закінчення досудового розслідування як направлення прокурором до суду обвинувального акта застосовується «за залишковим принципом». Прокурор передусім має встановити відсутність підстав для закриття кримінального провадження. Далі він з'ясує, чи немає підстав для звільнення особи від кримінальної відповідальності, застосування примусових заходів виховного або медичного характеру. Після цього прокурор установлює можливість укладення угоди. І тільки після негативної відповіді на всі ці питання (які, звичайно, виникають неодноразово, а протягом усього досудового розслідування), прокурор може прийняти рішення про направлення до суду обвинувального акта.

При цьому направлення прокурором до суду обвинувального акта застосовується не автоматично (за неможливості закінчити досудове розслідування в іншій формі), а лише за наявності реальної судової перспективи кримінального провадження, яка полягає в доведенні перед судом винуватості особи у вчиненні відповідного кримінального правопорушення з високим ступенем вірогідності. В іншому випадку, за наявності обґрунтованих сумнівів у цьому, прокурор має прийняти рішення про продовження досудового розслідування (у т. ч. шляхом продовження його строків, зупинення досудового розслідування тощо). Інакше направлення до суду обвинувального акта, не підкріпленого достатнім обсягом належної й допустимої доказової бази, може призвести до необхідності корегування прокурором процесуальної позиції в суді (шляхом зміни обвинувачення, висунення додаткового обвинувачення або відмови від підтримання державного обвинувачення) або до виправдання підсудного.

Висновки. Таким чином, направлення до суду обвинувального акта, яке мало б розглядатися як загальна й основна форма закінчення досудового розслідування, фактично застосовується як виняток. Однак саме вона є найбільш важливим і відповідальним рішенням прокурора, оскільки означає перехід досудового розслідування до судового провадження, трансформацію функції нагляду за досудовим розслідуванням у функцію підтримання державного обвинувачення, веде до реального притягнення винного до кримінальної відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення.

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що диференціація форм закінчення досудового розслідування, передбачена законодавством, зумовлює необхідність зваженого й правильного їх застосування, відповідальність за яке майже повністю покладається на прокурора. При

закінченні досудового розслідування від прокурора вимагається приймати відповідне рішення в межах строків досудового розслідування та якомога швидше; обирати ту форму закінчення досудового розслідування, для застосування якої наявні правові й фактичні підстави; при конкуренції форм віддавати перевагу тій, яка більшою мірою задовольняє вимоги процесуальної економії й відповідає законним інтересам учасників кримінального провадження.

Використані джерела:

1. Торбас О. О. Форми закінчення досудового розслідування за КПК України та кримінальним процесуальним законодавством інших країн / О. О. Торбас // Правове життя сучасної України : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. ювілею акад. С. В. Ківалова, 16-17 трав. 2014 р. : у 2-х т. – Одеса : Юрид. літ., 2014. – Т. 1. – С. 718-720.
2. Рось Г. В. Процесуальний порядок закриття провадження в кримінальній справі через призму досвіду закордонних країн / Г. В. Рось // Право і Безпека. – 2012. – № 1. – С. 39-43.
3. Миронов А. М. Реалізація прокурором засади змагальності при закінченні досудового розслідування / А. М. Миронов // Актуальні проблеми судового права : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. Івана Єгоровича Марочкіна (Харків, 30 жовт. 2015 р.) / редкол.: Л. М. Москвич (голова) та ін. – Х. : Право, 2015. – С. 139-142.
4. Торбас О. О. Загальна характеристика застосування примусових заходів виховного характеру за чинним КПК України / О. О. Торбас // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 3-2. – С. 326-328.
5. Тюрін Г. Є. Організаційно-правові основи участі прокурора у кримінальному провадженні на підставі угод : монографія / Г. Є. Тюрін. – Х. : Право, 2015. – 288 с.
6. Миронов А. Звернення прокурора до суду з обвинувальним актом з угодою про визнання винуватості / А. Миронов // Вісник прокуратури. – 2016. – № 1. – С. 38-45.
7. Кобернюк В. М. Закриття кримінального провадження зі звільненням особи від кримінальної відповідальності: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / В. М. Кобернюк. – Х., 2014. – 247 с.
8. Лапкін А. В. Кримінальне переслідування – перспективна функція прокуратури / А. В. Лапкін // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2011. – № 1. – С. 52-58.
9. Про роль державного обвинувачення в системі кримінального правосуддя: Рекомендація R (2000) 19 Комітета Міністрів державам-членам Ради Європи, прийнята 6 жовт. 2000 р. // Правові основи прокурорської діяльності : наук.-практ. посіб / А. В. Лапкін ; за ред. П. М. Каркача. – 2-ге вид., змінене і допов. – Х. : Право, 2013. – С. 55-64.
10. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень-грудень 2015 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>. – Заголовок з екрана.

Лапкин А.В. Дифференциация форм окончания досудебного расследования и роль прокурора в их применении

В статье исследованы вопросы дифференциации форм окончания досудебного расследования и участия прокурора в их применении. Рассмотрены проблемы деятельности прокурора на этапе окончания досудебного расследования, определена его общая роль при принятии соответствующих решений. Раскрыто соотношение различных форм окончания досудебного расследования с точки зрения реализации функций прокуратуры в уголовном производстве. Освещены организационные и процессуальные аспекты разграничения различных форм окончания досудебного расследования. Сформулированы критерии, которыми должен руководствоваться прокурор при избрании определенной формы окончания досудебного расследования.

Ключевые слова: *прокурор, уголовное производство, формы окончания досудебного расследования, прекращение уголовного производства, освобождение от уголовной ответственности.*

Lapkin A. V. Differentiation of forms of the pre-judicial investigation's termination and a role of the prosecutor in their application

Making decision on the completion of pre-judicial investigation is one of the most important questions of participation of the prosecutor in criminal proceedings.

The purpose of this article is theoretical research of problems of activity of the prosecutor at a stage of the completion of pre-judicial investigation and definition of its role at adoption of the relevant decisions.

The analysis of the foreign legislation shows that two forms of the completion of pre-judicial investigation as a whole are allocated: the termination of criminal proceedings and the business direction in court with the indictment. The legislation of Ukraine provides three forms of the completion of pre-judicial investigation: (1) termination of criminal proceedings; (2) the appeal of the prosecutor to court with the petition for release of the person from criminal liability; (3) the appeal of the prosecutor to court with the indictment, the petition for application of coercive measures of medical or educational character.

More detailed analysis of the legislation shows need of division of the specified forms of the completion of pre-judicial investigation on the general and special, and also such which provide continuation of criminal proceedings in judicial stages, and such which provide its termination.

The prosecutor is the subject having actually special powers to make the decision on the completion of pre-judicial investigation. The duty is assigned to the prosecutor to take all necessary measures to the fastest completion of pre-judicial investigation. Choosing a certain form of the completion of pre-judicial investigation, the prosecutor should be guided by requirements of procedural economy. In case of the competition of forms of the completion of pre-judicial investigation he is obliged to choose that from them which is more favorable for participants of criminal proceedings.

Key words: *prosecutor, criminal proceedings, forms of the completion of pre-judicial investigation, termination of criminal proceedings, release from criminal liability.*